

### 3.4. Циганите и изборителното право

С възстановяване на българската държавност през 1878 г. и приемането на нормативни и административни актове циганите стават пълноправни граждани, данъкоплатци, избиратели, войници. Но това са само мъжете. Предвид българското законодателство с данъци се облага главата на семейството – бащата, ако е починал – майката. Право да избират и да бъдат избирани имат само навършилите 21 г. мъже, а жените нямат това законово основание. В цялото общество, в това число и при циганите, правата на жената се ограничават в сравнение с тези на мъжа. Те се изолират от политическия и в голяма степен и от обществения живот. Всичко това поставя жената, вкл. и циганката, в зависимо положение спрямо мъжа, ограничава нейните социални позиции.

В запазената през първите десетилетия след Освобождението институция на черибашията, изборът става от мъжете в махалата. Циганските жени не участват в тях. При избора на старейшината на българската циганска улица в Самоков на 13 януари 1882 г. в документа срещу имената, вместо подписи, се поставят 21 палеца. В София през 1888 г. в Новокатунската махала мухтаринът се избира с 230 гласа. Циганите мюсюлмани от махала Долни Курубатлар на 28 февруари 1889 г., с подписка от 44 мъже, предлагат на кмета и „те да си изберат един махленски мухтарин, както новокатунските махалци“ (ТДА София, ф.41-к, оп.1, а.е.293, л.13; ф.1-к, оп.2, а.е.1848, л.3-4).

В този ранен период черибашията по места, особено в големите градове като София, Пловдив, Варна и др., играят важна роля в политическите борби и партизанските ежби. Най-често вземат страната на правителствената партия и с гласовете на циганското население решават изхода както на местни, така и на парламентарни избори. В Пловдив по време на изборите през 1879 г. „Черни като дяволи цигани надуваха зурни, удряха тъпани, с файтон придружаваха кандидатите и агитаторите на управляващата партия и допълваха общата картина на изборната вакханлия“. Пак там след десетина години „...в навечерието на някакви избори, вървейки по Джумаята, Матров<sup>23</sup> забелязал, че някакъв циганин, навярно от властващата партия, яхнал един българин. Матров се възмутил силно, извадил сабята си и подгонил циганина, но той успял да избяга. Тогава Матров отишъл в батареята си, построил войниците и им разказал случката. След това заповядал на няколко войници да вземат тенекета с газ и ги повел да палят циганските къщи, за да унищожи това племе от Пловдив. Работата с паленето тръгнала успешно и цялата циганска махала щяла да бъде изгорена, ако не пристигнали навреме во-

<sup>23</sup> Матров е български офицер, артилерист, участник в Сръбско-българската война през 1885 г.